

ПРОБЛЕМАТИКА СПРИЙНЯТТЯ СУЧАСНОГО ПАТРІОТИЗМУ

Бортник В. М.

E-mail: bortnik.vitalii@gmail.com

Вінницький технічний коледж (м. Вінниця)

«Учитесь, читайте, чужого навчайтесь,
й свого не цурайтесь»

Т. Шевченко

Патріотизм – це поняття, що розглядається філософами ще з античності, при цьому за всю свою історію він змінював своє забарвлення від позитивного до різко негативного та навпаки, що залежало від контексту, географічного, та філософського. Так в античній Греції патріотизм застосовувався до міст-держав, в Римській Імперії як у варіанті полісного патріотизму, так і загально імперського. В середні віки значну роль в формуванні патріотизму грала церква. Важливе значення мав він і при національно-визвольних змаганнях. Звісно, велику роль він зіграв і в формуванні національної свідомості українців і становленні України як держави. Але з широким визначенням терміна і досить частим спотворенням його певними соціальними групами та індивідуумами, постає задача в чіткому визначенні сучасної ролі патріотизму, всіх його позитивних та негативних рис.

Патріотизм – це особливе емоційне переживання своєї приналежності до країни і свого громадянства, мови, традицій [1]. Любов до своєї Батьківщини, відданість своєму народові, готовність для нього на жертви й подвиги. З теоретичної точки зору розрізняють п'ять типів патріотизму: полісний, імперський, етнічний, державний та «ура-патріотизм». При цьому більшість з трактовок визначає підлеглість, відданість та готовність до жертвності громадян для держави. Таким чином в даному контексті патріотизм кардинально розходиться з принципами гуманістичності, так як держава як соціальне оформлення ставиться вище інтересів громадян.

Патріотизм передбачає гордість за здобутки наших предків, за сформовану культуру, мову та традиції. Отже, з одної сторони патріотизм допомагає індивідуумові реалізувати себе в соціумі, але створюються передумови для егоцентричного сприйняття своєї приналежності до певної соціальної групи. При цьому особистості нічого не потрібно привносити в об'єднання, окрім палкої «сліпої» любові. Що в свою чергу призводить до паразитування та деградації культурних цінностей. Дане трактування сильно пов'язане з поняттям «ура-патріотизму». «Тюрго називав це лакейським патріотизмом, dupatriotismed'antichambre. У нас можна б його назвати квасним патріотизмом. Я вважаю, що любов до батьківщини повинна бути сліпа у пожертвах йому, але не в марнославному самовдоволенні; в цю любов може входити і ненависть. Який патріот, якому народу не належав би він, не хотів би видерти кілька сторінок з історії вітчизняної, і не кипів обуренням, бачачи забобони і пороки, властиві його співгромадянам? Істинна любов ревнива і вимоглива.»[5] – писав князь Віземський.

Патріотизм грав значну роль при національно-визвольних змаганнях та захисті територіальних утворень країн від зовнішнього ворога. «Патріотизм зв'язав людей в держави і підтримує єдність держав. Але ж люди вже з'єдналися в держави, справа ця звершилася; навіщо ж тепер підтримувати виняткову відданість людей до своєї держави, коли ця відданість виробляє страшні лиха для всіх держав і народів. Адже той самий патріотизм, який справив об'єднання людей в держави, тепер руйнує ці самі держави.» [2] – Лев Толстой.

Окрім того слід дбати й про те, щоб під вивіскою «патріотизм» не приховувались шовіністичні погляди. Патріотизм, який так багато, у всі часи і у всіх країнах, робили прикриттям особистих інтересів [3]. Саме тому в свій час і з'явився крилатий афоризм, який так любив Лев Толстой: «Патріотизм - це останній прихисток негідника.»[3]. Але в даному контексті – він жодним чином не принижує любові до культури та країни в цілому, а спонукає не прислуховуватись до популістських закликів на рахунок патріотизму та громадянських обов'язків, за якими стоять особисті інтереси.

Таким чином ми бачимо, що в сучасних реаліях використання поняття «патріотизм» є досить розмитим. Тому доцільним є його дуже обережне використання, звернення до його світлих сторін, таких як любов до культури, мови, знання історії своєї Батьківщини, але при цьому це не має бути самоціллю, а розглядатись в рамках космополітизму, де співіснування та взаємодія численних ідентичностей і почуття приналежності до світового громадянства за рамками націй, не будучи ними скутим. Не плутати зметисажем, що є змішанням різних культур[4]. Індивідуумів необхідно виховувати з любов'ю та повагою до всього миру зі всім його різнобарв'ям, в складі якого значну роль приділяти до виховання світлих почуттів до своєї культури, мови та спадщини. Крім того особистість має чітко розуміти, що все це потрібно не тільки успадковувати та зберігати, а й примножувати та покращувати нашу спадщину.

Як наслідок патріотизм має мати абсолютно прозоре гуманістичне та толерантне тлумачення, що жодним чином не обмежуватиме права та свободи будь-яких соціальних груп.

ЛІТЕРАТУРА

1. Словник української мови : у 20 т. / НАН України, Укр. мов.-інформ. фонд. - К. : Наукова думка, 2010 . - ISBN 978-966-00-1050-5.
2. Журнал "Толстовский Листок/Запрещенный Толстой", выпуск третий, издательство "АВИКО ПРЕСС", Москва, 1993.
3. TheLifeofSamuelJohnson - JamesBoswell, PenguinBooks, 1986
4. Кристева, Юлія. Самі собі чужі. — К.: «Основи», 2004.
5. Крылатые слова / Сост. Н. С. Ашукин, М. Г. Ашукина. — 3-е изд. — М.: Худлит, 1966. — С. 314—315.